можливості досягнення стратегічних цілей та завдань. Погоджуючись із думкою більшості українських і зарубіжних вчених, зазначимо, що нині відсутня загальноприйнята методика визначення та оцінки конкурентоспроможності підприємства. Проте науковцями розроблена досить велика кількість різноманітних та надзвичайно цікавих методичних підходів до визначення рівня конкурентоспроможності підприємств [2].

Проведемо аналіз основних показників частки ринку середпід приємств Краснокутського району та інтенсивності конкуренції за такими показниками:

1. Індекс концентрації CR – це показник, який характеризує яка частка ринку приходится на задану кількість найбільших підприємств [3].

$$CR_k = \sum_{i=1}^{k} Y_i \qquad (1)$$

де: Y_i – ринкова доля *i*-тої фірми; k - число фірм, для яких розраховується цей показник.

CR=17,92+9,50+6,95=34,37 (*дані взяті з таблиці 1 «структура підприємства в загальному обсязі ринку»)*

Що свідчить про неконцентрований ринок,ринок з ефективною (досконалою) конкуренцією, на якому функціонує велика кількість підприємств з майже однаковою ринковою часткою.

2. Чотирьох частковий показник концентрації:

$CR_4=OP_1+OP_2+OP_3+OP_4/OP_i$ (2)

де: ОР- загальний обсяг реалізації продукції заданого асортименту, тис. грн

OP_i– обсяг реалізації і-го підприємства

$CR_4=(17923+9501+6952+6863)/100029,3=0,41$

(*дані взяті з таблиці 1 «чистий дохід (виручка) від реалізації»).*

Відповідно до даного ринку цей показник становить 0,41. Що характеризує даний ринок як немонополізований.

3. Системна нерівність.

Системна нерівність характеризує рівень конкуренції та наявність домінантного лідера на ринку.

$$Q_1+Q_2+Q_3>0,7$$
$$Q_1/(Q_2+Q_3)>1 \qquad (3)$$

де:Q_1,Q_2,Q_3- показники часток за величиною реалізації наринку відповідно 3х суб'єктів господарювання в загальному обсязі реалізації

17,92+9,50+6,95>0,7

17,92/(9,50+6,95)>1

(*дані взяті з таблиці 1 «структура підприємства в загальному обсязі ринку»)*

Відповідно рівень конкуренції, що аналізується є помірним та ринок має домінантного лідера.

Проаналізувавши, конкурентоспроможність ТОВ «Оріон-молоко» Хорольського району, Полтавської області серед підприємств Краснокутського району, Харківської області, можна зазначити, що ринок Краснокутського району Харківської області є неконцентрованим та немонополізованим, а отже підприємство, що аналізується може мати досить високі переваги та перспективи на даному ринку.

Література:

1. Мицюк С.В. Проблеми підвищення конкурентоспроможності вітчизняної продукції / Мицюк С.В.– К.: ВПЦ «Київський університет», 2001. /Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка, серія Економіка.– Вип. 49.

2. Економіка: Що таке ринок? Учасники ринку-[Електронний ресурс] Іващенко В.І. /Бібліотечний вісник-2002- Режим доступу до журн.: http://school.xvatit.com/index.php?title 8

3. Кириченко Л. Д. Механізм управління конкурентоспроможністю підприємств / Л. Д. Кириченко // Вісник КНТЕУ.- 2009.

4. Бакум М.М. Напрями та інструменти управління ефективністю виробництва зерна / М.М. Бакум // Вісник ХНТУСГ ім. П. Василенка «Економічні науки».– Харків: ХНТУСГ, 2011. - Вип. 112. - С. 17 – 27.

АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ ВИРОБНИЦТВА СОНЯШНИКУ В УКРАЇНІ

ПРОДЬМА Ю. І.

Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка

Науковий керівник – д.е.н., професор Краснорyцький О. О.

Серед світових виробників Україна посідає друге-третє місце за валовим збором насіння соняшнику, який є традиційною олійною культурою країни. За даними Держкомстату останніми роками в Україні виробляється 5,30-6,52 млн. тонн соняшнику.

На сьогоднішній день значна увага сільськогосподарських товаровиробників прикута до вирішення проблеми підвищення економічної ефективності вирощування насіння соняшнику.

Оскільки саме ця культура є в Україні основною для виробництва рослинної олії та високобілкових кормів, а її експорт приносить

значний валютний прибуток, то вирішення цієї проблеми сприятиме підвищенню конкурентоспроможності як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках, підвищенню дохідності підприємств, а також зміцненню та стабільному розвитку АПК.

Для збільшення обсягів виробництва насіння соняшнику та продуктів його переробки необхідно вдосконалювати зруйновані торговельно-економічні відносини, на основі яких створити умови для розвитку зовнішньоекономічної діяльності й виходу української продукції на світовий ринок.

Аналіз аграрної політики країн з сучасною ринковою економікою свідчить, що ефективне функціонування сільського господарства і переробних галузей зумовлюється державним протекціоністським підходом із використанням різноманітних інструментів, зокрема — цінових, спрямованих, у першу чергу, на розвиток виробництва, стабілізацію аграрного ринку та на підтримку доходів виробників.

Активний розвиток олійно-жирової промисловості вимагає відповідного рівня забезпеченості олійною сировиною.

Виробництво соняшнику у 2014 році становить 10134 тис.т., в 2012 році – 8387 тис.т. Посівна площа у 2012 році становить 5194 тис.га, в 2014 році – 5257 тис.га. Урожайність у 2012 році становить 16,5 ц. з га, в 2014 році – 19,4 ц. з га.

В останні роки спостерігається зростання попиту на олійні культури як на світових ринках, так і на ринку сільськогосподарської продукції України. Особливо популярним серед олійних культур є соняшник та продукти його переробки.

Світові ціни на соняшникову олію, продовжуючи тенденцію останніх трьох років, знижуються. До цього додається світова фінансово-економічна криза та складна політико-економічна ситуація в Україні.

За даними Державної служби статистики України, станом на 1.06.2015 р запаси насіння соняшнику становили 1,5 млн т, що на 32% менше за обсяги на аналогічну дату минулого року. З них на аграрних підприємствах (за винятком малих) зберігалось 0,8 млн т (+ 17%, ніж минулого року), на переробних і зберігальних підприємствах цей показник становив 0,7 млн т (-55,5%).

Зокрема, через постійні прагнення скасувати експортне мито насіння соняшнику, спостерігається стримування продажів культури як виробниками, так і посередниками.

За даними експертів, сьогодні вітчизняна соняшникова олія користується великим попитом в Азії, Європейському Союзі (ЄС), Африці, в країнах Ближнього Сходу та в СНД. Продукт постачається в 95 країн при тому, що 92% від загальних експортних обсягів припадає на 12 країн, з яких найбільшими імпортерами стали Китай (13,6%) та Індія (43,7%). Загалом питома вага України в світовому експорті соняшникової олії становить 56%.

Затримки продаж насіння соняшнику виробниками та трейдерами призвели до того, що виробничі та експортні обсяги соняшникової олії в порівнянні з минулим МР скоротились майже на 1 млн т. При тому, що в 2014/15 МР в Україні спостерігалась незвична ситуація, коли за різкого підняття цін на соняшник (з 3,5 тис. грн/т до 11 тис. грн/т) експортні ціни на олію та шрот знижувались.

Протягом останніх років спостерігається стала тенденція розширення посівних площ цієї культури, що зумовлено вигідністю її вирощування для аграрних підприємств порівняно з іншими сільськогосподарськими культурами. Зростання площ посіву під соняшником та стабільна урожайність забезпечили Україні високі валові збори. Серед світових виробників Україна посідає провідне місце за валовим збором насіння цієї культури.

На сучасному етапі олійно-жирова галузь України - основу якої становить виробництво й переробка соняшнику - має низку проблем, вирішення яких є необхідною умовою забезпечення внутрішньої стабільності держави та зміцнення її позицій на міжнародних ринках.

Література:

1. Статистична інформація [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Державного комітету статистики України – Режим доступу: http:// www.ukrstat.gov.ua.

2. Мельник А.В. Агробіологічні особливості вирощування соняшнику та ріпаку ярого в умовах Північно-Східного Лісостепу України: [моногр.] / А.В. Мельник. – Суми: ВТД «Універсальна книга», 2007. – 229 с.

3. Аграрний сектор економіки України (стан і перспективи розвитку) / [Присяжнюк М.В., Зубець М.В., Саблук П.Т. та ін.]; за ред. М.В. Присяжнюка, М.В. Зубця, П.Т. Саблука, В.Я. Месель-Веселяка, М.М. Федорова. – К.: ННЦ ІАЕ, 2011. – 1008с.